

Dissertatio medica inauguralis de partu difficili / [Bernhard Lohner].

Contributors

Lohner, Bernhard.
Wedel, Georg Wolffgang, 1645-1721.
Universität Jena.

Publication/Creation

[Jena] : S. Krebs, 1675.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/e9phttv9>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

Q. D. B. V.

DISPUTATIO MEDICA INAUGURALIS,
De

PARTU DIFFICILI,

Quam,

Consensu & Auctoritate

Illustris ac Gratosissimi MEDICORUM in Almâ hâc

Salanâ Collegii,

SUB PRÆSIDIO

Viri Nobilissimi, Amplissimi, Excellen-
tissimi ac Experientissimi

DN. GEORGII WOLFF-
GANGI WEDELII,

Med. Doctoris, ac Theoret. Professoris

publici Celebratissimi, Medici Ducalis Saxonici Felicis-
simi, & S. R. I. Academiae Naturæ Curiosorum Collegæ

Spectatissimi,

Dn. Patroni, Præceptoris ac Promotoris sui filiali
pietate devenerandi,

PRO LICENTIA

summos in arte Medicâ honores, Insignia ac Privilegia
Doctoralia legitimè impetrandi,

Publico Symmistarum examini submittet

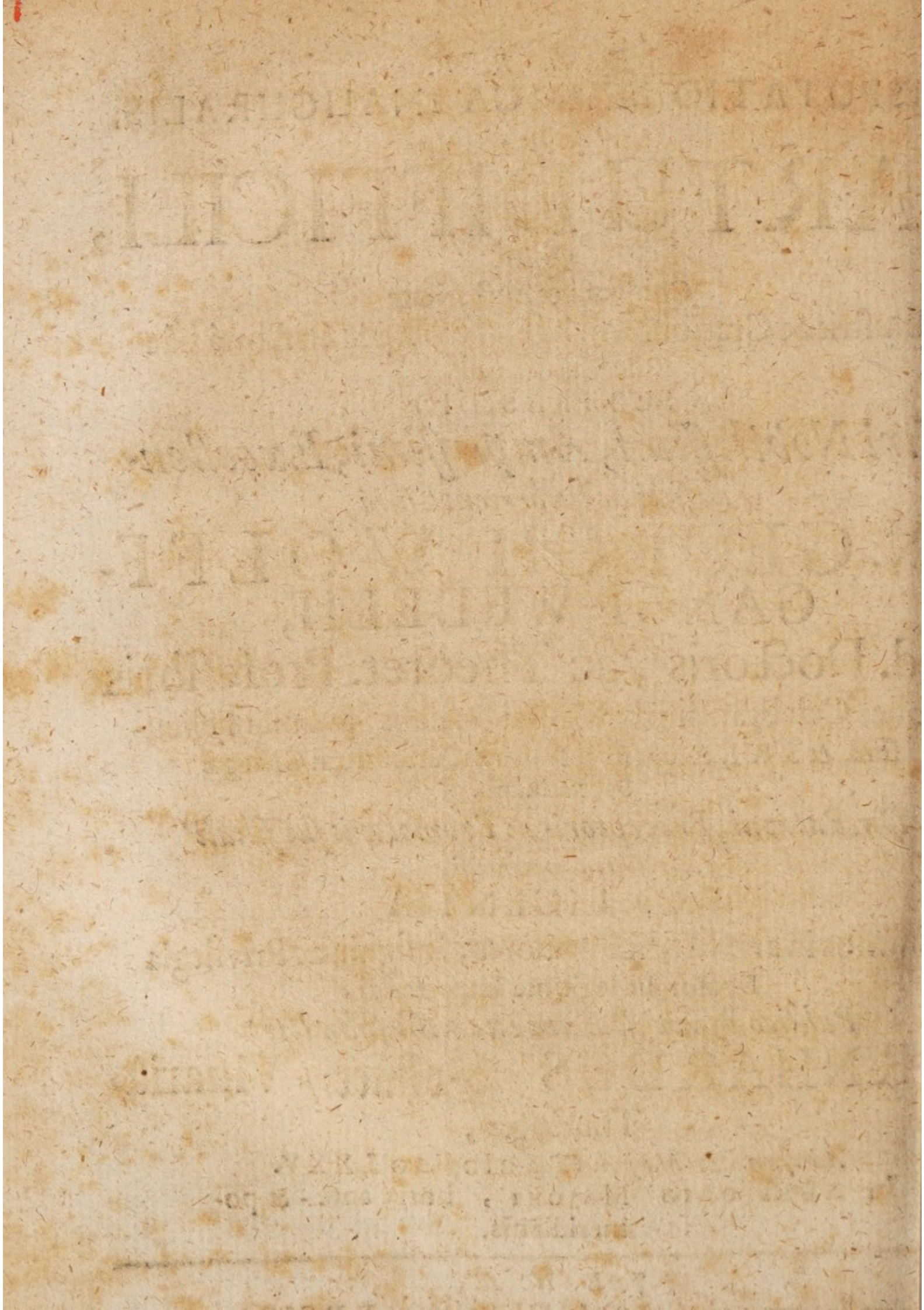
BERNHARDUS Lohner / Vinariâ-
Thuringus,

Ad diem Maij A. S. R. cIdo Idc LXXV.

In AUDITORIO MAIORI, horis ante- & po-
meridianis.

J E N Æ,

LITERIS SAMUELIS KREBSII.

I. N. J.

Leganter Hippocrates, Φυλακῆς, inquit, καὶ Πισίμης πολλῆς δεῖ εἰς τὸ διενεγκεῖν, καὶ ἐκτρέψαι τὸ παιδίον ἐν ἡσυχίᾳ μήτρῃσι, καὶ ἀποφυγεῖν αὐτὸ ἐν τῷ τόκῳ. Custodiâ & scientiâ multâ opus est in mulieribus, ut in uteris gestent puerum & enutriant, & ut evadant ab ipso in partu l. i. de morb. mul. cap. 42. t. ii.

Hinc, elogio Epiphanii Ferdinandi, duo sunt gravia in Medicinâ, infantibus & gravidis mederi. Grave est, spem uteri defendere, ut ad debitum maturitatis tempus intra claustra sua detineatur fœtus. Grave est, exsolvere uterum & desideratum offerre fructum, citra vel matris vel fœtus incommodum.

Mittimus hâc vice, quantum curarum & sollicitudinis primum sibi postulet, ut ad alterum fieri possit accessus, at dum huc perventum, hîc opus, hîc labor est.

Tanti est hominem in auras producere, ne addamus, quantum conservare eundem referat. Assistemus brevî nostro hoc discursu inaugurali inter sacrum & saxum versantibus fœminis, & quæ in partu difficili eveniant, ac quomodo juvanda sint, vel moderanda, bono cum Deo exponemus.

Discursum hunc de partu difficili instituentibus nobis primo loco tractandam se offert nomenclatura, quâ tamen vix opus est ut pluribus occupemur, videri tamen eam in rem latius potest Rhumelius l. de part. hum. c. 2. Sufficit nosse, quod cum parturire nihil aliud sit, quàm fœtum vel fructum emittere & producere, teste Berchorio Dictionar.

moral. p. 801. hoc loco idem sic, ac foetum ad determinatum tempus utero gestatum excludere, inq̃ lucem edere.

Involvit verbum *parere* duplicem sensum, significat enim & actionem & passionem. Actio dici potest, quatenus natura foetum maturum per crisin quasi educere contendit. Passio autem vocatur respectu subjecti, matris nimirum actui huic se subjicientis.

Possent & æquivocæ partus acceptiones tangi, ceu de molâ cœterisque rebus tam præter, quàm suprà naturam, utero exclusis accipitur, ut de foetu isto lapideo, quem describit *Johannes Alboisius* in muliere Senonensi nomine *Columba Chatry*, item de variis animalibus, & si relationibus credimus, ipsis pullis Draconibus, vel aliis monstris editis; Impropiè quoque de omnifariis in intellectu conceptis, linguaque aut calamo pariente in lucem editis sermocinationibus scriptisve. Hoc loco & ipsam prolem & pariendi actum complectitur.

Difficilis autem dicitur à causis difficilem reddentibus, à stipantibus quoque symptomatibus, tum & ab eventu.

Per Συμφορίαν Partus difficilis vocatur etiam *Difficultas pariendi*, Græcè Δυστοκία, Gallicè *Enfentement penible*, ou avec grand travail, Germani dicunt, die schwere Geburt. / es hält hart / sie liegt in schweren Kindesnöthen.

Definiemus autem, quod sit *foetus maturi prohibita præter naturam excretio*, multis stipata tristibus symptomatibus, orta à pravâ dispositione partium ad partum concurrentium, vel matris, vel etiam foetus.

GENUS definiti est *prohibita excretio*; atq̃ ita patet, affectum nostrum numerari posse inter symptomata excretorum & retentorum, id enim quod naturaliter excerni deberet, præter naturam retinetur; reverà tamen actionem pariendi imminutam, depravatam vel abolitam simul includit, quâ de causâ etiam eò refertur ab *Heurnio l. de morb. mul. cap. 8. p. 33.* Sequitur autem hoc symptoma pravam partium partui dicatarum dispositionem, tanquam morbum.

SUBJECTUM QUOD est *Mulier*, de eâ enim prædicatur

tur, quod laboret partu difficili, & hoc mulier præ aliis animalibus ferè habet peculiare. Reperiuntur quædam animalia, ut e. g. de felibus dicitur, quæ in partu singulare delectamentum, contra ea in coitu tormentum sentiunt. *Philosophus l. 7. histor. animal. c. 9. τῆς μὲν αἰτ, ἀλλοις ζώοις ἢ ἐπὶ πόνῳ γίνονται οἱ ἔκοι, ἀλλὰ μετρίωτέρως ἐπὶ δηλὰ ὅτι ἐνοχλῶνται ὑπὸ τῷ ὠδίνῳ. Ἡ δὲ γυναιξὶ συμβάλλουσιν οἱ πόνοι ἰσχυρότεροι.* *Cæteris animalibus partus non laboriosè eveniunt: minus enim cum parturiunt infestari videntur: At mulieribus dolores vehementissimi incidunt.*

SUBJECTUM quo est *uterus*. Afficitur autem uterus vel (1.) per essentiam, ut vitio proprio vel temperamenti, vel conformationis; vel (2.) per consensum, quando nimirum totum vel morbis vel defectu virium laborat.

CAUSA IMMEDIATA est *indispositio partium ad partum concurrentium*, undè consequenter, non ritè se habentibus omnibus requisitis necessariis, parum difficilem consurgere necesse est. *περὶ τὴν ἐντερίαν*, verba sunt *Pergameni 5. aph. comm. 55. ἰσχυρῶν ἀμφοτέρων δεῖται τῶν σωμάτων, τὰ τε τῆς μήτρας αὐτῆς, καὶ τὰ τοῦ παιδὸς.* *Ad bonum partum duorum corporum vigore opus est, & gravide mulieris & infantis.* Utut verò finitionib. *Medicis cap. 22.* tertium etiam τρόπον, nimirum τὰ ἔξωθεν, seu ea quæ geruntur, seu foris incidunt, videatur addere, id ipsum tamen utrique commune est, unde recepto ordine de causis hisce δυστοκίας dispiciemus.

MEDIATE REMOTIORES CAUSÆ sunt vel *Naturales* vel *Non-Naturales*, vel *Præternaturales*, vel denique *Supernaturales*.

NATURALES sunt v. g. *Habitus* ac *constitutio corporis matris*, quæ imbecilla si sit, seipsam juvare non potest, aut si nimis pinguis sit vel obesa, viæ exinde redduntur angustiores.

Temperamentum Phlegmaticum ac *Melancholicum*; in isto expultrix ob phlegmatis lentorem torpida redditur; in hoc autem retentrix ob acidi succi abundantiam nimis intenditur, ut contra ea quæ calidiores ac humidiores sunt, cæteris paribus facilius pariunt.

Ætas juvenilis concurrît , quæ propter imperitiâ præparare ac disponere se est nescia ; partes etiam genitales in hâc angustiores ferè existunt ; undè præcipuè *πρωτόκοις primiparis* difficilis contingit partus , quia in hiatu uteri majori violentiâ opus est. Sic etiam si grandæviores jam factæ matrimonium tandem subeant , vel licet juvenes nupserint , declinantibus tamen annis demùm conceperint , in iisdem ob partes per ætatem nimis coalitas induratasque nec distractioni assuetas via venienti fœtui redditur angustior , qualia exempla aliquoties observavit *D. D. præses* , nisi minor sit ipse fœtus.

Ætate quoque senili siccitas sensim major accedit ; Cervix quippe uteri in illis dura admodum & quasi cartilaginea existit , teste *Galeno de dissectione uter. cap. 3.* Conferatur *Pineus de notis Virginitatis lib. 2. c. 6. p. 147.*

Consuetudini etiam aliquid tribuendum , unde præter jam dicta , quæ rarius pariunt , magis dolent , vel difficilius pariunt , quàm quæ sæpiùs testante *Coo lib. de nat. puer. c. 11. t. 3.*

Fœtus duplex vel triplex , qui *Ægyptiis* frequens esse traditur , aut si juxta *Roderic. à Castro lib. 4. cap. 6. de morb. mulier.* inusitata magnitudinis existat , aut exiguus nimis , qui nec vincula disrumpere queat , nec uterus ei adæquetur , aut si magni capitis , vel admodum exigui , hic enim non aperit vias , ut ab obstetrice apprehendi possit , ille difficulter egressum invenit ; item si parvi ponderis sit , aut debilis , qui tunc seipsum adminiculantem non præstat ; Fœmina insuper , juxta *Avicennam* , majorem creditur inferre dolorem , quàm mas , quippe cum debiliior sit , non ita sibi inter exeundum auxiliatur , id verò , experienciâ teste , fallit.

Dispositio hereditaria an huc quoque facere possit , si quærat , videtur quidem natura liberorum participare de naturâ parentum , ut si pater artuosus habituque corporis paulò habitiori sit , de facili habitus sui ideam per semen embryoni imprimat. Suboluit hoc *Foresti* socrus , ea enim filias suas maribus humeris latis præditis in matrimonium dare recusavit , ne difficultatem hanc pariendi experiri cogerentur

tur. Verùm id non tam peculiari feminis dispositioni, ut in aliis morbis hæreditariis accidere solet, adscribendum ducimus, quàm quod juxta Poëtam, *fortes creantur fortibus*, seu à magno patre non minor filius, quod sæpè quidem fit, non tamen perpetuum est. Ipse verò fœtus si major fit, tùm quoad totum corpus, tum inprimis quoad caput, seu naturâ seu morbo, ut hydrocephalo, difficilius editur.

Evenit hoc Serenissimæ Conjugi cujusdam magni nominis Principis, quæ, quoties tempus partûs appropinquavit, toties etiam tormenta sua summo cum cruciatu fuit, perpeffa, ut etiam ultimo per Chirurgiam via vi faciendâ fuerit.

Inter NON-NATURALES CAUSAS memorandus AËR frigidus, præsertim vento Boreali agitato, cui gravis corpus si exposuerit, genitalia is constringit, nec dilatari finit; & ab Hippocrate, uti legere est *l. de humorum usu*, alias quoque frigus accusatur, ὁσέοισι, νέουσι τὸ ψυχρὸν πολέμιον, ossibus & nervosis partibus inimicum. Huc refertur quoque tempus hybernæ, ut plurimum enim partus difficiles ingruunt tempore hyberno, ubi aër, si fides habenda recentioribus quibusdam, multo acido constringente imprægnatus parturientes offendit, ut vinculorum ruptio differatur, quod etiam innuit idem *Cous lib. de aëre, aquis & locis c. 12.* his verbis: Τῷ χειμῶνι τῇσι γυναιξὶν οἰδήματα ἐγγίνεται, καὶ Φλέγμα λευκὸν καὶ ἐν γαστρὶ ἔχουσι μέλις καὶ πικρὸς χαλεπῶς, μεγάλα τὲ τὰ ἐμβρυα καὶ οἰδέοντα. *Hycme mulieribus oboriuntur tumores & pituita alba, & vix in ventre concipiunt, ac difficulter pariunt, ac fœtus magnos ac tumidos.*

INFLUXUM ASTRALEM tardum etiam ac difficiliorem partum præstare, si ☽ & ♀ maximè in IIX. domo infauftis maleficorum aspectibus irradiantur, & retrogradus Ascendentem obsederit, Astrologorum est sententia. Vid. *Origan. Tom. 1. Ephem. part. 2. c. 12. p. 371.*

CIBUS sine discrimine ingestus, uti alias gignit difficultates, ita partum quoque reddit difficilem. Oblunt autem hîc plurimi fructus horarii, ex quibus parùm nutri-
menti

menti ac virium fumitur; multum verò phlegmatis, quod uti ad actiones reliquas, ita etiam ad excretionem naturam reddit segniorem. Acidi quoque cibi acetove conditi, aliique astringentes, naturæ ad excretionem insurgenti frenum quasi injiciunt. Vitiosorum verò ciborum in genere noxam ad fœtum quoque redundare necesse est, teste *Pergameno l. 1. de caus. symtom. c. 7.* Inedia protracta enervando corpus hujus difficultatis quoque mater creditur.

POTUS FRIGIDUS sensum reddit torpidiorem; nec minus vinum austerum & multo acore pollens partum tardat.

SOMNUS justò longior uti ferè omnes facultates, ita expultricem quoque reddit torpidiorem.

VIGILIE protractæ longius Spiritus animales insumunt, his igitur consumptis expultrix languet.

A nimio corporis MOTU ac DEFATIGATIONE diuturniore, præsertim calidiore aëre factâ, spiritus animales non tantum, sed pars quoque sanguinis aquea seu serum nimium exhauritur, atque idcirco humores omnes viscosiores fiunt, quin functiones omnes naturales labefactantur. vid. *Sylvius Prax. Medic. lib. 1. cap. 32.*

QUIES nimia vitæque sedentaria mali hujus ovipara existit; prægnans enim nihil agendo malè habere discit.

EXCRETA & RETENTA hîc quoque peccant; itaque scybala alvina si detenta sunt indurescunt, dumque os uteri internum comprimunt, fœtum exiturum retardant. Similiter urinæ copia vesicam distendens uteri cervicem angustat.

Quæ graviditatis tempore veneri indulgent, difficilius parere testatur *Hippocrates l. de superfæt. c. 7. t. 3.* quod fieri statuit *Trincavell. l. 11. prax. c. 24.* Ob imbecilliorum fœtum inde redditum; magis tamen id de excessu nimio, si vires inde debilitentur, quàm moderato usu intelligendum.

Humores in membranis contenti, si ante justum tempus effluant, relinquunt post se vias futuro partui sicciiores & squalidas. Sanguis cum suo modo etiam inter excreta & retenta numeretur, hîc quoque accusandus, si nimirum in plethori-

plethoricis naturam gravet, inque opere suo interpellat, quominus voti sui compos fieri possit.

ANIMI PATHEMATA haud sunt excipienda. Tristitiâ & animi mœrore humores in corpore omnes redduntur glutinosiores, ait *Sylvius Prax. Med. lib. 1. cap. 32.* & juxta *Salomonem* spiritus tristis exsiccat ossa.

VERECUNDIA, præ quâ mater ad labores se non accingit aut disponit, nec ritè iisdem defungitur, huc referri potest.

CAUSÆ PRÆTERNATURALES nunc sequuntur. MATER si præternaturaliter affecta sit, nil boni circa futurum partum cogitari potest, verbi causâ, si lumbis nimis brevibus aut claudicantibus; aut si laborat orthopnœâ, seu spirandi difficultate, ut spiritum cohibere nequeat, vel si muscoli abdominis ei sint resoluti vel convulsi, vel etiam vulnerati, sic enim alvum comprimere, maturumque adeo fœtum exprimere non poterit, aut si alio quopiam morbo sit implicata, vel à prægresso quodam affectu debilitata; vel si ob dolores modò in unam, modò in alteram partem huc atque illuc se jactitat, motuque hoc inordinato fœtum à situ suo naturali dimovet. Uti enim dolorum absentia, frequentissima causa est mali, non accingente se ad expellendum rite utero, vel insufficiens urgentia, si non κατὰ tendant versus pubem, auff das Schloß des Leibes vocant obstetrices: ita etiam eorundem nimia vehementia difficiliorrem reddere partum consuevit, impatientem reddens puerperam.

Vitia quidem hæc sunt Præternaturalia non contemnenda, ceu quoque de iis, quæ ad exitum requiruntur felicem, partibus dicemus peccantibus; memorandum verò h. l. est, matres præter hæc moraliter sæpè peccare, & tùm suâ, tùm obstetricum culpâ partum difficilem sæpissimè causare; suâ quidem, si delicatula sit, ac labores eos subire detrectet, quos Deo & naturâ jubentibus sustinere par est, nec cum agente naturâ mutuas consociet operas, sed dolores hos ex genio aliorum æstimet, quos retracto spiri-

tu & contracto corpore superare liceat, unde tempus labi-
tur commodum, & post hæc occasio calva est, viribus scili-
cet interim fatiscentibus, debilitato fortu, & naturâ surdas,
ut ita dicam, aures sollicitante, debitoque largius officio suo
functâ. Hinc illæ lachrymæ, hinc redit labor actus in or-
bem, & ne redit quidem, quæ aurigabat primùm, jam lassâ
est, quæ prompta obsequebatur, & freno potius egebat,
jam stimulo sæpè inani opus habet. Videat & oscitantes
remoram injicere sibi. Mulieres enim *ἐὰν πρὸ τοῦ τοῦ ἀνασπά-
σας χάσιν ὁσπύματα, ἢ τὸ τοῦ ποιεῖν, δυσκοῦνται, si in partu vel
oscitando, vel aliquâ ejusmodi causâ retrahunt, difficilius pariunt,*
elogio Philosophi l. 1. de Gener. anim. c. 11.

Obstetricum imperitarum quæ culpa sit, dolendum
potiùs, quàm recensendum est. Hæ enim, ut loquitur Kerck-
ring. *spicil. anat. obs. 36. p. 79.* veluti harpyjæ quædam positæ pri-
mo in limine vitæ nostræ statim in pueros matresque incur-
sant, & vel illos occidunt, vel utrosque malè tractant per
insemitiam, ut longo tempore post miseram trahant animam.
Inprimis verò in eo ut plurimùm earum intempestivo jussu
delinquitur, si ἡ μήτηρ ἐν τῇ ὥδινι μὴ ἡσυχάσῃ τὸ πρῶτον, mater
in labore primùm non quiescat; vid. Hipp. l. de nat. puer. c. 42. Au-
sim dicere, plurimos infaustos successus hoc pacto confur-
gere, plurimas mortes. Unicum Terentianum illud lauda-
mus in *Andriâ*;

*Sane pol illa temulenta est mulier & temeraria,
nec satis digna, cui committas primo partu mulierem.*

Duobus vitiis omnia expressit, si sc. ebriosa sit, largiusque
Baccho, quàm Lucinæ litet; si temeraria, neque curet, quo-
rum de corio ludatur, vid. Galen. l. 1. aph. comm. 1. partis diffi-
cilis sæpissimè totâ die visitur.

Uterus vitiosâ conformatione, vel intemperie, aut tu-
more sive scirrho affectus, cujus exemplum est apud Hilda-
num *obs. chirurg. cent. 1. obs. 67.* aut si ob herniam loco suo dimo-
tus sit, vid. Sennert. *instit. lib. 2. part. 1. cap. 9.* mali hujus quan-
doque existit autor.

Idem statuendum si Uteri os aut cervix rîmaque pudenda
angustetur.

angustiores & sicciores sint, vaginaque tortuosa, vel excre-
 scentia in illâ extet. Debebat enim fossa unâ cum rimâ ex-
 ternâ amplior esse, ut foetus in exteriori parte facilius exiret,
 cum cutis non ita dilatari possit, uti membranosa; quæ intus
 est, substantia, ait *Bartholinus Anatom. Reform. lib. 1. cap. 32.*
 Angustius fit uteri os ac cervix in obesis, quæ ideò ut pluri-
 mum ægrè pariunt, imò etiam sæpè planè sterilesunt. An-
 gustior quoque fit uteri cervix, à vicinarum partium con-
 sensu, ut tumore hæmorrhoidum & affectibus ani aliis,
 item à calculo vesicæ, cujus exemplum habet *Thilesius Ephe-
 mer. Med-Phys. Germanicar. curiosarum anni 1. obs. 106. pag. 243.*
 Liceat etiam nobis ex fundamentis *Hippocraticis* annotare,
 τὴν εὐρυχωρίαν τῶν μήτρων spatiositatem uterorum, undè accin-
 gens se ad exitum foetus faciliè obliquus, vel aliâ vitiosâ fi-
 gurâ ostio appropinquat, quod capite pulsare, non mani-
 bus, vel pedibus, uti mox dicemus, debebat. Illud quoque
 meminisse juvabit h. l. quod si in tubâ uteri (quovis demum
 id errato conformationis eveniat) subsistat foetus, partum
 difficilem reddi oporteat, quale exemplum videri potest in
*Transact. Anglic. n. 48. ann. 1669. p. 266. confer. Graff. de mulier. or-
 gan. c. 14. p. 260.*

Ligamenta dura uterum ad excludendum inclinantem
 revellunt. Ossa coccygis firmiorem compagem & articula-
 tionem habentia, item si justò latiora sint, & extra ita com-
 pressa, ut intus gibba potius quàm cava sint, & apophysi
 prælongâ os pubis sit præditum, ait *Pinaeus Opuscul. Physiolog.*
lib. 2. p. 109. & ab osse sacro non satis distent, foetui exitum,
 quærenti viam præcludunt, ut ita vel occipite vel syncipite
 infans in istis angustis hæreat, quæ maxima partus difficilis
 causa est, ob quam & foetus & mater periclitantur, imò sæpe
 pereunt; quod fit etiam ob ossa coxendicis malè formata &
 sita in claudicantibus. *vid. Sennert. Med. Pract. lib. 4. part. 2.
 sect. 6. cap. 4.*

Apud *Bartholinum* Americus Vesputius probare satagit, fre-
 quentem in Antartico solo fieri conceptionem sine lāsâ
 virginitatis notâ, hoc si verum, difficilis dubio procul in-
 sequetur

sequetur partus difficilis. Et apud *Sennertum* Julius Obsequens refert C. Claudio, & M. Perpenna Coss. mulierem duplici naturâ inventam fuisse; talis cum extraordinariè affecta fuerit, extraordinarios omninò quocūq; labores sustinuisse in partu, siquidem peperit, suspicamur.

MEMBRANÆ si crassiores obstiterint, infans eas perrumpere non par est. Si autem tenuiores, prius quàm par est, lacerat & humor effluit, ita postmodum via fit sicciior tempore partûs, quæ causa difficilis partûs frequens est, raris in contrarium prostantibus exemplis. Hinc si purgamenta *πρὸ τοῦ ἐμῆς* ante partum emittantur, necesse est esse *τὸν ὠδὴν ἐξηλεῖν καὶ σπινθρον* partum siccum & cum dolore laboriosum, quæ sententia est *Coi l. de exsect. fœt. c. 2.*

Vasa umbilicalia collum fœtûs aut pedem si circumdant, partum reddunt difficilem.

INFANS ÆGER in causâ est vel ob debilitatem, qui neque membranas perrumpere, neque alio modo exitum affectare potis est, præsertim planè mortuus; vel malè conformatus, e g. si caput habeat nimis magnum, aliâve malâ vel monstrôsâ corporis conformatione sit præditus, qualia quidem exempla plurima hinc indè annotata videmus; vel quod palmarium est & frequentissimum, si vitiosum & præternaturalem situm in exitu nanciscatur.

Varia de situs hujus, seu exitus naturalis & p. n. differentiis sunt autorum Medicorum opiniones, licet omnes hæ non tam dissentiant, quàm varie, magisque vel minus eas dividant. Regulæ Lesbix loco est, quod *χωρὶς τοῦ κεφαλῆ*, *εἰ μὴ φύσιν ἴη*. procedit in caput, verba sunt *Coi l. de nat. pueri cap. 3. t. 16. si secundum naturam prodierit*. Hic positus verus, legitimus ac ordinarius est, quo præsentē cum debità *ῥοπή*, facilis contingit partus, aut si aliquatenus remotetur, saltem partus difficilis naturalis nomine venit; reliqui omnes difficilem præstant. Neque obstat, quod *Peregrinus l. 1. de curand. morb. c. 59.* ad naturalem figuram referat, quando pedes ambo priores apparent, & manus non supra femora, sed in sublime erectæ fuerint. Demus enim, re-

spectu

specu aliorum hunc modum naturali proximum esse, non æquè tamen & ille facilis obvenit, sed suas non minùs habet difficultates, unde ab *Hippocrate l. 1. cap. 42. t. 9.* meritò accusatur.

Reliqui status p. n. à primiceriis artis ad certas classes solent redigi, ad duas quidem à laudatissimo *sene*, πλάγιον ἢ ὀπί ποδας, in obliquum (quò prominentia manus refertur, *l. de exsect. fæt. c. 2. t. 7.*) aut in pedes: A *Galeno* ad tres: τὸ ὀπί ποδας, τὸ πλάγιον, καὶ τὸ διπλῶν, in pedes, in latus, in duplum, *finis. met. cap. 22.*

Additæ à posterioribus figuræ sunt aliæ, ut, *Rhodione*, *Scipione*, & imprimis *Sennerto l. 4. med. pract. part. 2. sect. 6. c. 5.* notantibus, ad sedecim excreverint. Facilis tamen est conciliatio, si dicamus, priores modos frequentius, hosce rariùs dari, & curiosius potiùs annotatum ab his, qui obtingere possint, quàm qui in quotidianâ praxi accidant magis. Videri possunt iidem *l. c.* nobis enim illos huc mutuari minùs cordi fuit.

Infans mortuus matri, & obstetrici & Medico difficiles exhibet labores, ac nisi in tempore extrahatur, mater magno vitæ periculo exponitur, difficilior nempe est mortuo quàm vivo fœtu ut plurimum partus.

SUPRANATURALES CAUSÆ agmen claudunt, quæ sunt, v. g. *Vindicta Dei*, qui ob inobedientiam primorum parentum muliebri sexui calamitatem hanc ferendam imposuit, ut recordentur primæ matris lapsum, originale quò adeò peccatum, quod legere est *Genes. 3.* Actuale quoquè peccatum Deum sæpiùs ad vindictam irritat, ut e. g. quando mulieres quædam præfractæ mentis prostrati què pudoris benedictionem conjugalem à Deo concessam devotè, ut fas est, non agnoscunt, sed, ut impiæ solent, blasphemis diris què eam lascessunt, non dicam, quod de clementi solutione Deum exorare curæ sibi nullo modo habeant.

Diabolus ut totius generis humani, ita omnis partus, exosor per fida sua instrumenta veneficos veneficas què non solum conjugio jungendis, sed etiam junctis jamdum va-

rias struit machinas, insuper quoq̃, ubi datur occasio, parturientibus multum negotii facessit. Videri hanc in rem meretur, quæ tradit D. D. Frommannus Tract. de fascinat. l. 3. pag. 4. f. 1. c. 10. p. 620.

Crediderunt etiam Ethnici, carminibus & arte magicâ partum effici posse difficilem, uti videri potest apud Ovidium l. 10. Metamorph. ubi inter alia canit:

*digitis inter se pectine junctis
sustinuit partus, tacitâ quoq̃ carmina voce
dixit; & inceptos tenuerunt carmina partus.*

DIFFERENTIÆ sumuntur (1) A forma: Alius partus difficilis est *naturalis*, cum foetus situm atque conformationem naturalem obtinet, & tantummodò vel ratione magnitudinis, vel alterius cujusdam accidentis culpâ difficilis evadit. Alius *præternaturalis*, ubi vel situs vel conformatio præternaturales sunt. (2) A materiâ; Alius est *mortui*, alius est *viventis*; Alius *robusti & valentis*, alius *debilis & imbecillis*: Alius *magni*, alius *parvi*: Alius *unius*, alius *plurium*: Alius *rectè formati*, alius *monstruosi*.

Subjecti ratione alius est ab imbecillitate matris, alius à viarum angustia, alius ab earundem malâ conformatione. Alius etiam est per *πεωτὸν πάθειαν*, alius per *ἀπεργνάθειαν*.

Temporis ratione, alius est *brevior*, alius *diuturnus*; Alius per horas seu dies, & amplius alius producit.

Ratione *eventus*, alius est *salutiferus*; alius malum post se relinquit habitum figuramve, alius denique est *mortiferus*.

SIGNA DIAGNOSTICA, ex quibus partus futurus difficilis judicatur, plurima desumi possunt à causis præcedentibus, si nimirum omnia circa matrem, foetum atque uterum diligenter perpendantur. Si v. g. mulier aliàs difficili partui obnoxia fuerit, significabit præsentem forsan fore etiam non facilem.

Communia quidem sunt cum partu naturali instantis enixus signa, respiratio frequentior, dolor lumborum, motus ipsius ventris versus pubem procubitus, & alia, quo de videri

videri potest *Hipp. l. 1. de morb. mul. c. 51.* & alii, sed quæcunque circa hæc insolita occurrunt, vel in *defectu*, vel in *excessu*, de quibus quidem abundè latis in causis egimus, difficilem fore vel adesse minitantur & innuunt partum, unde si pariturire incipiat mater, ipsa, an facilè an difficulter pariat, cognoscat, & an fœtus brevi vel facilè edatur, per se patet. Duo tamen potissimum partum difficilem signa comitantur, quæ idcirco inprimis memorabimus. Alterum *dolorum carentia*, quos natura ceu stimulum ordinavit extrudendo fœtui, hinc malum omen est, si dolores partus sunt insufficientes, non adaucti, languidi, & per longa intervalla recurrunt, & ad dorsum potius, quàm versus pudenda vergunt, unde *Aristot. 3. histor. animal. c. 9.* quibus, ait, alvum tormina vehementer exercent, ocysimè pariunt, quæ lumbos dolent, vix pariunt, quæ imum ventrem, expeditius. Hic opus est ariete, hîc juvamen exposcit natura, exosa suæ destructionem.

Alterum est *prodromi vitium*, aquæ puta ordinariæ, hinc, verbis *L. Mercati l. 4. de morb. mul. c. 3. pag. 721.* peculiare signum est difficilis partûs, quod diebus aliquot ante partum seu maturius copiosa profluat ab utero aqua, & consequenter viæ angustiores præcludant exitum. Referendus eodem quoque est effluxus ejusdem prohibitus, qui tamen præ illo rarior est. Crebra oscitatio accedens idem annotat.

Mater an sit imbecilla, constabit ex propriâ relatione, & morbis si implicita, ex cujuslibet morbi symptomaticisve essentialiter inhærentibus ac consequentibus haurietur.

Fœtus debilitas, ut *causa* & ut *signum* hujus difficultatis, cognoscetur, si rariùs vel languidiùs se moveat: Si mammæ quæ turgidæ antea erant, subito extenuentur, & lac copiosum vel aquosum fundant. Elogio enim *5. aph. 52.* si cui mulieri gravida lactius copia è mammis profluat, infirmum esse fœtum significat. Si menses sæpius gravida fluxerint, alimentum fœtui abripitur, juxta *5. aph. 60.* Si mulieri gravida menses fluant, non potest fœtus esse sanus. Et si mater alvi profluvio laborat, ob defectum alimenti unâ subtrahit fœtus debilitatur. Prætereà

tereà foetum sanum in matre ægrâ vix invenies. Mirandum tamen hoc loco vel obiter est naturæ robur in gravidis, ut & ab Hippocrate ipso annotatum sit *l. 5. epid. c. 33.* dysenteriam partu feliciore succedente terminatam, & in quamplurimis id observavit *D. D. Præses Ephem. Germ. Ann. 2. obs. 12 p. 22.*

Gemellos, partum sæpè difficilem reddentes, adesse suspicamur, si motus non sit unicus, sed sæpè in duobus locis percipiatur, nec etiam sit uniformis, tactu is quoq̃ erit perceptibilis. Quæ geminos gestant, ventris molem non ita æqualem habent, sed eminentiis quibusdam & rugis ac sulcis quasi divisam, majus etiam pondus ferè sentiunt, quàm quæ unum foetum gestant, & quidem inæquale pro hujus vel illius inæquali magnitudine; cum sæpè plures foetus vix ejusdem roboris & magnitudinis esse soleant.

FOETUS MORTUUS cognoscitur, quando à motu antehac vegeto prorsus cessat, & mater se movens eum instar lapidis de loco in locum delabi sentit, ventris adest frigiditas, dolor circa umbilicum gravis, partes extremæ lividæ ac frigidæ apparent, facies & inprimis labia pallent, mammae flaccescere incipiunt, spiritum foetidum mater exhalat, horror febrilis corpus succutit, animi deliquia, stomachi ac capitis dolores, interdum etiam convulsiones accedunt. Secundina quoque si ante foetum excludatur, eum mortuum indicat. Videri hanc in rem meretur *Lang. l. 2. epist. 39. pag. 737.*

Si vitio ligamentorum oriatur partus difficilis, circa dorsum dolor intensus sentietur. Si autem vitio ossium, dolor circa eorum regionem id prodet magis. Viæ an in culpâ sint, obstetrix tactu explorabit. Secundinas duriores esse, nec rumpi posse cognoscitur, quando parturitionis labores perseverant, & nihilominus aqua non effluit.

PROGNOSIN considerantes non possumus quin exhorrescamus, si nomen saltem affectus audiamus; est enim ille per essentiam magnus, periculosus, quasque hæreditarius muliercularum hostis, & talis, qui haud rarò & matrem & foetum prostermit obtruncatque. Hinc *Medea* apud *Euripidem* *act. 1. v. 202. & 203.* exclamatio:

• • ὥς τρεῖς ἀν παρ' ἀσπίδα
 ᾤναί ἑλοίμ' ἀν μάλλον, ἢ περὶν ἀπαξ.
 - - mallem enim ter ego
 in acie stare, quàm semel parere.

Magnus ac periculi plenus est ob cerebri aliarumque partium principalium consensus, quæ subinde in actionibus suis turbantur, inde sæpius præstò sunt lipothymia, palpitantes cordis, anxietates, suffocationes, epilepsia, deliria &c. Hippocr. lib. 5. aph. 31. ait; Mulieri gravida, capi ab aliquo morbo acuto, lethale est. Alia quoque gravia difficultatem pariendi manent symptomata, ut sunt: ruptio vasorum pectoris, undè phthisis, sanguinis sputum, molestaque tussis exhalatio, dilatatio colli partium, inde scrophulæ. In nonnullis rumpitur etiam peritonæum, sequunturque hernia tum umbilicales, tum inguinales, quibusdam pupillæ dilatantur, læditurque visus, quædam corripuntur stillicidio urinæ, imbecillitateque lumborum, interdum claudicatio, sterilitas, nimia amplitudo, deformesque ventris rugæ illas reddunt ingratas. Coalitus quoque matricis post difficilem partum observatus à Doctoribus est. Uteri proidentia haut infrequens hoc in partu est, siquidem violentiori tractione, quæ continebat, non rarò sequi cogitur, & nisi blandè reponatur, alia symptomata plura excitat.

Uterum à foetu ob angustiam viarum exitum non inveniēte fuisse disruptum, reliquit Hildanus cent. 1. obs. 64. qui foetus autem hæc vi & sibi & matri mortem accersivit.

Albertus M. de secretis mulierum, partum aliquando adeò fieri difficilem inquit, ut omnia ossa frangantur, & fiat scissura continua ab ano ad pudendum; quòd etiam se observasse testatur Rodericus à Castro lib. 4. de morb. mul. c. 6.

Foetus monstrosus vel situs ejus vitiosus parùm boni promittunt. Foetus si vasis umbilicalibus circa collum aliquoties involvatur, spes erit nulla, qualem casum legere est in Medicinâ Criticâ D. D. Ammanni casu 87. ubi ob hocce impedimentum Facultas Medica Lipsiensis anno 1628. obstetricem in responso absolvit.

Mortuum non rarò quoque mortem matri induxisse, compertum est. Secundinas relictas mortem inducere posse, multa exempla probant, siue aliâ de causâ restent, errore v. g. obstetricis, seu adnatæ fuerint, tum ob quietem & vitam desidem, quod notavit D. D. *Præses in MSS. de morb. mul.* tum ob calorem extraneum, inessum v. g. carbonum, & calefactis prope fornacem lumbis, teste *Cratone cons. 363.* Hinc, elogio *Hippocratis lib. 1. de morb. mul.* si secundinæ statim à partu non discesserint, imi ventris dolores in lateris inanitate suboriuntur, & rigores & febres. Verbo, quò magis à statu naturali secedit, eò periculosior & tardior metuendus est eventus, quò minus, eò major spes affulget. Unde ab experienciâ enatum DD. *Præsidis* axioma laudamus: *Quando partus difficilis adest, cum omnibus requisitis bonis, non desperandum est.*

Sic etiam bonam spem facit mater, si est hilaris ac constantis animi, vires quoque sufficientes, & cœteræ facultates naturales sunt usui aptæ. Neque tamen meticulosæ parientis adeò attendendæ querelæ, moriendum sibi esse, non suppetere vires, actum esse, somnum se malle, & quæ alia sunt similia. Si sternutamentum supervenerit, bonum est, argumento *5. aph. 35.*

Extrema matris si frigent, somnus præternaturalis, sudor frigidus syncopticusq̃, item suppressa respiratio, haut fallaces mortis insequentis sunt prodromi, ut annotavit DD. *Helinus, in responsis Medicis Balthas. Timæi p. 116.*

Matre tristi desperatâq̃, aut risu Sardonio correptâ, nil salutaris sperandum.

Ad MEDENDUM nunc præmissis præmittendis nos accingimus; antequam autem ipsam medendi methodum, quæ tribus suis indicationibus, *curatoriâ* scil. *preservatoriâ*, ac *Vitali*, non neglectis juxta symptomatibus, conspicua est, aggrediamur, præmittemus quædam de qualitatibus ac officio obstetricis, tanquam unius quoque Medicorum speciei, nam in Jure quoq̃ obstetrices pro Medicis habentur, latè quidem sumendo; confer. *Pacian. de probat. l. 1. c. 47. n. 132.*

Esto

Esse autem obstetrix *fidelis*, ne partum falsum supponat, vel infanti aciculâ cranium perforet; sit *pietate & modestia celebris* *Exod. c. 1.* sit vidua, aut saltem non juvenis, sed provectioris aut mediæ ætatis, non enim ista decent juvenculas, laboris patiens, prudens, eorumque quæ ad partum requiruntur benè gnara. E re quoque foret, eam anatomiz spectatricem fuisse, quò partes genitales situ suo superbientes cognitæ sibi reddiderit; tempus partus benè noscat, dolores etiam dignoscat, neque alios dolores ventris, ut colicos, pro partus ingruentis doloribus, vagos pro constantibus habeat, & ita puerperam ad labores incassum adhortando vires ejusdem conterat, ut monet *Burgesia Regina Gallie obstetrix in libro suo obstetricum part. 1. c. 9.* Semper parata sit prægnanti succurrere, ac quando humores effluunt, infanti auxiliares ferendi manus tempus non dimittat. Ipsa quoque si pepererit, melius foret, neque enim id absolute opus esse, exempla *D. D. Præsidi* nota confirmant. A magistratu, cui salus incrementumque subditorum cordi est, peritis Medicis, antequam officio præficiatur, examinanda tradatur, nec vel ob favorem vel alia præstita officia ad munus hocce sacrum recipiatur. Non sit loquax, ebriosa, vel arrogans, rixosa, vel avara, non decrepida, quæ ob virium aut visus imbecillitatem, vel manuum trepidationem rem malè gerat, hinc opus erit, ut viribus constet, quò possit infan-
talem vitiosè situatum vel monstrosam ad situm adæquat-
um reducere, adeoque & matris patrisque expectationi velifi-
care. Caveat insuper, ne quid temerè vel odii vel favoris gratiæ circa partum audeat, sciat enim *ſcctum Ulpianum* tam præmium quàm pœnam obstetricibus, si quæ dolosè quid agant, constituisse. *l. 1. §. 11. extraord. cognit. Lege item si obstetr. ff. ad leg. Aquil.*

Sprenger. in mall. malefic. p. 11. q. 1. c. 13, refert: maleficas esse confessas, neminem religioni magis nocere, quàm obstetrices; ubi enim pueros non interimant, tunc, quasi aliud acturas, foris extrà cameram infantes portare, ac sursum in-
aëre elevando dæmonibus offerre.

Officium obstetricis antiquitus tribus constitit articulis, ut legere est in *La commare del Scipione Mercurio*, (1.) perspicendum iis erat, an femina esset gravida vel non, ut si qua actio de tali casu instituenda, iudex in ferendâ sententiâ errorem non committat, vid. *t. t. de ventre inspicendo*; (2.) cognoscendum, referendumq; iis erat prius, quàm virgo maritaretur: an sit ad sobolis procreationem idonea, qualisq; mas cum ipsâ liberos generare queat, id quod ex temperamento, corporis ac partium genitalium dispositione conformationeq; suspicabantur; (3.) de quo hodiernum magis gaudent, erat, ut prægnantibus oleum & operam ministrent, eisq; ante, in & post partum prospiciant, in fantiq; umbilicum rescindant, secundinas extrahant, reliquasq; quæ circa matris ac infantis munditiem obeunda, præstent.

Ex officio hocce hodierno obstetrici competet, ut si ad parturientem vocata est, omnia, quæ circa ipsam tractandam necessaria, cautè prævideat observetq;, neq; in se solam opus hoc difficile temerario ausu suscipiat, præcipuè si difficilius procedat negotium, verùm alias prudentes & cordatas feminas sibi adjungat, quæ, cum opus fuerit, consilia sua cum ipsâ communicent, auxiliaresq; manus porrigant, oleum, v. g. lintheamenta, forcipem ad rescindendum umbilicum, vel ligamentum ad alligandas, exire si renitantur, ad femur, donec vel naturâ vel arte expellantur, secundinas; ne si forte ob imprudentiam dimittantur inq; uterum resultent, puerperæ postmodum quid mortiferi inferant, aut si aliud quid usus postulet.

Hilari vultu parturientem excipiat, lepidis facetiis, promittendoq; illi faciles labores ac elegantem puerum ejus animum erigat, dequæ hujus vel illius matronæ felici partu verba faciat, prudenti cæterum sermocinatione bonam sibi apud eam conciliet confidentiam: veter ipsi quoque, ne cibo aut potu nimium se repleat, præsertim caveat acida, ventos quoque clausis januâ ac fenestris illi, nisi ad recreationem, defendat.

Instante partu gravida commodè locanda est. **Mittimus**

mus hîc varios pariendi modos, seu in lecto id fiat, seu super femora viri aut mulieris, seu super arte paratas culcitrae ac saccos. Lacenæ mulieres, quasi meros martios pullos exclusuræ, quæ ipsarum erat opinio, parientes scuto insidere solitæ sunt, teste Nonno l. 4. Dionys. unde proverbium natum: *sole Lacenæ viros pariunt*. Optima est sella, ceu & olim exclusionem foetus factam, in sellâ positâ puerperâ, ex inexhausto antiquitatum fonte sacro Exod. i. v. 16. ubi vox על-האבנים occurrit, luculenter patet, unde Arabs ad exedram vertit. Nec obstat, quosdam paulò aliter sentire, nam & contextus, præcipuè additus articulus על, & Judæi accuratiores nobis assentiuntur. Sic, quod affectui & communicationi Excellentissimi Dn. Frischmuthii debemus, R. Abarbenel ad verba על-האבנים hunc in modum scribit: הוא משבר אשכ אשכ שמר האשה בשער: היא est sella cui insidet fœmina tempore partûs. Subjicit: ויש אומרים שהוא כלי עשוי מאבנים על יוורת: sunt qui dicant, esse vas lapidibus constans, secundum formam duarum partium, inter quas fœmina stet.

Fit tamen, ut quandoque situs ille mutari debeat & possit. Hinc parturiente in sellam usu receptam, seu à D. D. Welschio in comment. ad Scipionem Mercurium pag. 262. depictam, aut in lectum iusto situ, ita, ut ne tota sedeat, nec tota decumbat, collocatâ, aut si maluerit, quod quibusdam commodius est, stando ac ad lectum se inclinando parere, locum ante parientem occupet decliviorē obstetrix, præmissâ exploratione, pudendorumq; ventris, perinæ, ac circa ossa pubis ac os sacrum oleo amygdalorum dulcium, sive liliorum alborum, sive sesamino inunctione, observet dolores ac uteri aperturam, ut parientem ad conandum secp̄ juvandam hortetur. Potest etiam, re ita non succedente, suadere parienti, ut surgat, ac leni deambulatione, sive perse, seu ductu aliorum exitum foetus paret. Diductis postea labris si viderit os uteri internum apertum, foetumque capite ingressum, jubeat prægnantem, ut compresso spiri-

tu sufficientiꝫ corporis motu partum promoveri non def-
stat, unâ etiam parientis abdomen leniter comprimendo ex-
pulsioni velificet.

Elegantissimè de officio hoc obstetricum agit Pergame-
nus l. 3. de nat. facult. c. 3. αἱ μάλιστα, scribens, τὰς πληθύνουσας ὡς
εὐθὺς ἀνιστῶσιν, ἔδ' ὅπῃ τῶν δι' ὀφθαλμῶν καθίσουσιν, ἀλλ' ἀπτονται
πρὸς τὸν ἀνοιστοῦ μὲν τὸ σάμαλ' ὅ καὶ βραχὺ, καὶ πρῶτον μὲν
ὥστε τὸ μικρὸν δάκτυλον καθιέναι, διεσηκέναι φασί, ἔπειτ' ἤδη καὶ
μῆζον, καὶ καὶ βραχὺ δὴ πυνθανομένοις ἡμῶν ἀποκρίνονται τὸ μέ-
γεθ' ὅ καὶ Διὰ τῆς ἐπαυξανόμηνον. ὅταν δ' ἱκανὸν ἦ πρὸς τὴν
τὸ κυσμήν διόδον, ἀνιστῶσιν αὐτὰς καὶ καθίσουσιν, καὶ πρὸς
μῆζον κελύουσιν ἀπώσαθ' τὸ παιδίον. *Obstetrices non illicò
parturientes surgere jubent, nec in sellâ collocant: imò prius os
uteri, quod paulatim se aperit, tangunt, ac primò quidem sic,
ut parvum digitum in id immittas, hiscere dicunt, postea verò etiam
magis. Parvâ autem interpositâ morâ, per contantibus nobis re-
spondent, debiscentis ejus modum auctum; postea verò, quàm ad
fœtus transitum satis patet, surgere mulierem jubent, & in sub-
sellio collocant, ac ad expellendum strenuè fœtum se paret, ad-
hortantur. Confer. Nic. Piso. l. 3. de morb. cognosc. & cur. c. 55.
pag. 824.*

*Forestus observ. lib. 28. obs. 76. ne rima vulvæ cum ano u-
num fiat foramen, consulit, ut antequam partus rejiciatur,
aut nixus contingat, pannum lineum molliusculum instar
pilæ oblongum ac contortum habeat paratum, inque anum
ponat, ut in quolibet conatu infantem ejiciendi firmiter ob-
stetrix eundem pannum in anum imprimat, ne ejusmodi
continuitatis solutio fiat.*

Membranas duriores, infantemque captivum adhuc
tenentes, unguibus aut cultello cautè, ut ne fœtum lædat,
aperiat; cæterùm situs vitiosos, si qui obveniant, ut mox
dicemus, dexteritate suâ, in quantum quidem possibile, ita
dirigat, ut prævio capite, qui modus optimus, habitaculo
suo egrediatur puer.

Egredientem subtili prehensione attrahat, cavendo, ne
corpore adhuc cereo quid distorqueat vel laceret, hinc manu
cum

cum subleuet, ne celeri nimis lapsu in linteum tepefactum cadat, adeoque vitium aliquâ parte capiat.

Edito foetu, teste *Sennerto Prax. lib. 4. part. 2. sect. 6. cap. 3.* sanguis, qui in vasis umbilicalibus est, versus infantis umbilicum comprimatur, & relicta parte quatuor digitorum transverforum longitudine ea abscindantur, umbilicus filo proximè ad ventrem pollicis à ventre spacio constringatur mediocriter, vulnerique linteum duplicatum *oleo rosaceo* madidum imponatur.

Si in partu infans quasi semianimis in lucem prodeat, diligens cura ejus habenda, ne planè emoriatur, ideoque obstetrix prudens spiritum ipsi per utrumq; os ore & pennâ inflare, aromata mandere & halitum aspirare, solet, melle quoq; os inungit, linguæ instillat guttam aquæ vitæ, narium quoque foramina & pulsus eâdem perungit.

Secundina deinde veniunt extrahendæ, quod fit repetitâ paulisper abdominis compressione & labore à puerperâ, vel si opus sit, obstetrix manum oleo calido inunctam in uterum immittit, easdemque leviter attrahit, sic facilè sequentur; si uteri parti alicui accreverint, leviter hinc inde trahendæ ac circumagendæ, ne uterus procidat, aut unâ forâs rumpatur, sic insequentibus unguibus paulatim ab utero dividuntur, atque solutæ extrahuntur.

Tum puerpera verbis ac herbis refocillata jubetur, ut complicatis cruribus, ventre verò ipso ligato, ut promptius subsideat, in lectum calefactum decumbat, lochiorumque effluxum expectet.

Interea obstetrix infanti sordes mucumque solito lavacro abstergat. *Bonaciolus de fæt. format. pag. 313.* muriâ paucis salis, cui admixta sint costus, sumach, fœnum græcum & origanum, foetum præter os & nasum circumluit, id quod & olim jam in usu fuit, foetui enim in lucem edito, primò præscindebatur umbilicus, hinc aquâ lavabatur, ut mundus fieret, cum sale fricabatur, & in fascias involvebatur, qui mos ex sacris patet, *Ezech. 16. v. 4.* Hodie verò exolevit, & tantum ferè plantæ cephalicæ ad præservandam epilepsiam indilavacro primo solent.

Ex.

Expiscetur autem, ne lavacrum nimis sit calidum, quod infanti summè noxium, imò nonnunquam mortiferum. Anno 1626. ejusmodi lavacro calidiori filius Comitis cujusdam posthumus, unicus comitatus sui hæres, reclamantibus etsi adstantibus mulieribus, lotus, inque eo, multum licet ac miserè vagiens, coctus quasi à temerariâ quâdam obstetrice est, super quod facinus à Facultate Medicâ Lipsiensi responsum petatum, obstetrixque mortis pueri rea proclamata est, vid. *Med. crit. D. D. Ammanni casu 76.*

Post balneum, ut eò quoq; digrediamur, solent infanti quid de *saccharo penidio cum oleo amygdalor. dulc.* in mortario lapideo subacto exhibere ad expurgandum meconium, quod nisi expurgetur, infanti gravia tormina aliaque mala causatur; licet *Spigelius part. 2. de format. fœt. cap. 3.* non opus esse putet alieno purgante, cum natura provida jamdum infanti prospexerit, dum nimirum lac maternum hujusmodi virtute donaverit, ut si quid purgandum in infante sit, per idem lac maternum primum serosius æquè possit evacuari.

Theriaca etiam à quibusdam exhibetur infantibus recens natis, quod malè fieri ait *S. Pauli quadripartit. botan. pag. 19.*

Et hæc quidem de statu ordinario; Sin figura naturali contraria se offerat, obstetrix tum proprio, si callet, tum Medici potissimum consilio maximè situm attendat parientis, das Lager. Correctione enim indiget fœtus conatus, unde retrò protrusum vertere oportet, ut in statum naturalem vel eidem proximum reducatur. Fit hoc potissimum, si supina locetur pariens, reclinato capite, elevatis verò coxis & posterioribus, dirigente interea obstetricante manu fœtum in situm convenientem, qui positus necessarius utique est. Concussio verò ipsa, quam *Hippocrates l. de exsect. fœtus c. 3.* præcipit, cautius ineunda. Exempla videri queunt apud *Binninger. cent. 3. obs. 81. & cent. 5. obs. 79.* Utrobique tamen directore opus est Medico, qui & juvare medicamentis naturam, & ἰσχυρίσθαι, si opus, promptus esse debet,

Medicus si suffecerit ad cognoscendum, sufficiet quoque ad sanandum, dictum est Hippocratis l. de arte. Satis igitur faciet suo officio, quando exploratis singulis causis secundum indicationes indicata sua exhibeat: omnis enim methodus procedit per indicationem, & varianda curatio pro varietate causarum. Notum etiam est axioma Medicum, medentis oculum sinistrum oportere esse intentum morbo, dextrum autem reservari viribus, à quibus tanquam magis urgente initium hoc in affectu sæpe capiendum est.

Matrem igitur Medicus si offendit debilem, viresque ad pariendum non suffecturas, opus est, ut exhibeat ipsi quid de corroborantibus & analeptis, ut spiritum analepticum Rolfincii, aut vitellum ovorum cum vino Rhenano, saccharo & cinamomo, quod Galli chaudeau vocant, vel confectionem Alkermes, hinc inde in observationibus Hildani chirurgicis se commendantem, vel ipsum denique vinum, ut alia aromata & oleosa taceamus.

Ad debilitatem fœtus propinetur cochlear unum balsami embryonum, ventri quoque crusta panis tosta, vel panis mellitus cum amygdalis, vino Malvatico imbutus, ac pulvere cinamomi aliorumque aromatum conspersus imponi potest, ditioribus hoc balsamum commendamus:

*Rx. extr. ling. aloës, chermes, ol. nucist. expr. ā. ʒiʒ.
bals. peruv. ʒj. vid. Schröderi ʒʒ. ol. meliss. gut. vj.*

M. D. ad pyxid. lamin. S. eiserlicher Balsam.

Pro matre & fœtu confortandis hanc etiam commendamus emulsionem:

*Rx. amygd. d. ambrosin. ʒj. pistac. ʒiij.
aq. borrag. meliss. ā. ʒiij. cinam. c. v. analept. Rolfin. ā. ʒj.
F. l. a. Emulsio, adde bals. embryon. temperat. ʒiij.
ess. ambr. gtt. xx. perlar. ppt. ʒj.*

M. D. ad vitrum. S. Stärck-Milch.

In plethorâ quoniam ob sanguinis copiam vires tam matris quam fœtus, qui præ nimio nutrimento obrutus quasi est, languescunt, consultum erit venam pertundi, quò na-

tura sanguinis onere liberata eò alacrius excludendo foetui se accommodet, unde non solum, elogio *B. Schenckii dissert. de V. S. decad. 2. probl. 8. n. 61.* difficultas partus facilitatur, mediante phlebotomiâ, mediis, quin ultimis etiam gestationis mensibus adhibitâ, quod multorum celeberrimorum Medicorum calculo hodiernum confirmatur, sed etiam ipso instante partu id sæpè consultum est. Liceat hanc in rem laudare illustrem *Coi locum l. 1. de morb. mul. cap. 103. t. 11.* ἢν ᾗ κύστα, inquit, πολλὰ χρόνον ἐπέχεται, καὶ μὴ δύνηται τέκεν, ἀλλ' ὠδίνῃ πολλὰς ἡμέρας, νένῃ ᾗ, καὶ ἀκμάζῃ, καὶ πολλὰ αἷμα ἐκίμνειν, καὶ τὰς ἐν τοῖς σφυγμοῖς φλέβαις, καὶ αἰσθήσειν τὰ αἵματι, πρὸς τὴν δύναμιν ὀρεῖται. Si verò prægnans multo tempore cohibeatur, & parere non possit, sed diebus pluribus ex partus doloribus laboret, sit autem juvenis, in vigore & multo sanguine referta, secare oportet venas in malleolis, & sanguinem detrabere virium respectu habito. Confer *Mercatum l. 4. de aff. mul. c. 3. pag. 713. & Casalpinum art. med. l. 8. cap. 18. pag. 617.* Confirmat verò id præ aliis *Binningerus*, qui *cent. 3. obs. 75. p. 343.* partum difficilem saphenæ apertione feliciter promovit, & *cent. 4. obs. 9 p. 385.* ubi illam pluribus præsentaneo fuisse remedio asserit.

Cum verò plures memoratæ sint causæ affectûs, removendis iisdem quoq; inhærebimus, attendenda verò in primis venit angustia viarum, tanquam causa notior, frequentiorq;. Debetur huic emollitio viarum, tum internis procurata, tum externis. Sic *Crato consil. 363.* fœminæ quamprimum dolores sentit, jus gallinæ præbet, & si non cessant, luteum liliorum seu antherarum ei juri incoquendam suadet. Sic oleum olivarum ante partum sumptum commendat *Borellus* (ut & aquam opbioglossi) *cent. 2. obs. 25.* item oleum amygdalorum dulcium ad 3i. vel alteram in partu difficili commodè præbetur, ceu exempla hujus rei novit *D. D. Præses*, & annotavit *Trincavell. l. 11. præf. 24. p. 426. & Binninger. cent. 5. obs. 71.* Sic ficus & dactyli eo fine commodè à gravidis comeduntur, & passule minores uno vel altero ante partum mense masticatæ, eo, quod exsugitur, deglutito profunt.

Balnea ad laxandas vias, ossaque, tum etiam ad emollienda ligamenta apprime conducunt, ultimis mensibus commode usurpata:

Rx. rad. malv. alb. lil. alb. ā. ʒij. bryon. ʒj.

herb. branc. urfin. melil. mercurial. violar.

parietar. artemis. ā. m. iij. sem. fœn. graci ʒiʒ.

conclsa D. ad sportam. S. Species zum Bade / cui lac etiam ad aliquot cantharos affundi potest.

Balnea ad facilitandum partum ob angustiam uteri maximè utilia esse, & quidem præ emplastris, ex emollientibus licet itidem paratis, notat *Jacchinus in l. 7. Rhaf. c. 71. p. 603.* Commendat eadem prægnantibus, sed parcius & jam propè infantariis *Bacc. l. 7. de therm. c. 26. p. 481. & c. 33. pag. 489.* olei simplicis in seßum quoque in difficulter parientibus utiliter administrari scribit, quod vias dilatet, poros aperiat, & dolores mitiget.

Linimentis quoque emollientibus infimus venter, lumbi ac regio circa os sacrum, pectinem, ossa pubis, pudendaque cum cervice uteri illiniri possunt.

Rx. ol. lil. alb. chamom. ā. ʒʒ. Qt. rosar. jasmín. ā. gut. vj.

gumm. ammon. ʒj. sperm. ceti ʒj. pingued. cap.

medull. crur. vitul. ā. ʒij. M. super lento igne

D. ad pyxid. S. Weich-Salbe.

Facilitare etiam partum remorantem, præcipuè si alvus adstricta sit & feces induratae, licet clysteribus, qui non raro utiles sunt eluendo intestinum rectum & ob viciniam uterum stimulando, quod expertus est *Heurnius s. aph. comm. 34.*

Rx. rad. alb. malv. ā. ʒj. bryon. ʒʒ. herb. s. emoll.

flor. melil. chamom. ā. mʒ. sem. fœnic. ʒij.

Coq. in s. q. lac. bov. colaturæ ʒx. adde elect. linitiv. ʒj.

ol. momord. ʒij. spec. diacastor. ʒj sacch. Thom. ʒvj.

M. D. ad vesicam cum pertinent.

Notabile est experimentum ad difficilem partum *ol. momordicae*, ab ipsâ signaturâ inventum, quippe fructus seu poma matura in manu dissiliunt, quod à se admirando

cum successu in clysteribus & linimentis huic fini debitis usurpatum affirmavit D. D. *Præsidi Excellentissimus D. D. Volcamerus, Archiater Reipubl. Norib. idemq̃ P. Bayr. l. 15. prax. c. 9. p. 444.* commendat ad illinendum orificium uteri, unde & consultum est, ut loco *olei communis vel lil. alborum* hoc utantur obstetrices.

Membranae, si crassiores quàm ut foetus perumpere possit, hoc oleo inungi poterunt:

Rx. ol. nucum, sapon. Ven. ā. 3j.

M. D. ad cochlear. S. Weich-Del.

Hoc non succedente Chirurgia promit lancettam vel scalpellum, quo durities dividitur, cautâq̃ incisione egressuro infanti via recluditur.

Carnis excrescentia aut verruca si qua viam obsederit, adeoq̃ ob magnitudinem transituro puero viam denegaverit, remoram patiente, unguendo ad verrucas & carunculas *Augustanorum*, vel filo sericeo arctè constringendo, ut intercepto nutrimento emoriatur ac decidat, auferetur; aut necessitate urgente forfice abscindi poterit, & ad sistendum sanguinem pulvis sequens inspergatur:

Rx. lap. hemat. boli armen. nucist. tost. ā. ʒb. sangu. dracon. ḡ. vj.

pulverisata D. ad chartam S. Blutstillendes Pulver.

Calculi vesicae, qui ob magnitudinem & molestiam angustum etiam infanti reddere solet exitum, curationem atque modum extrahendi vide apud *Guilielmum Fabric. Hildan. lib. de lithotomiâ cap. 11. & 12.* Hæc verò cum morbido hoc jamdum statu ob immensos dolores, individuos operationis comites, locum vix inveniat, prætereà ob ingentes accedentes lithomyias priùs anima à corpore, quàm calculus separetur, igitur acquiescendum inunctionibus emollientibus ac laxantibus, aliisq̃ accommodis, numenq̃ Divinum pro felici eventu sollicitandum.

Hæmorrhoidum tumor cervicem uteri opplens discutietur amuleto laudatissimo ad hæmorrhoides D. D. *Præsidis*, unguento ad hæmorrhoides *Norinbergensium*, vel fomento de linariâ, neq̃ enim unguenta æquè conveniunt, aut hoc pessario,

Rx. m. d.

Rx. rad. irid. filipend. ā. ʒij. gentian. ʒj.

herb. hyssop. beton. thym. ā. mʒ.

F. omnium pulvis & cum mucilag. tragac. aq. fœnic. parat.
f. q. F. l. a. pessi duo S. Mutter-Zapffen.

Scirrhus uteri vel ejus cervicis decocto hoc uterino corrigi
potest.

Rx. rad. scrophular. filic. levistic. ā. ʒj. cori. eoa, ʒj.

sem. malv. ā. ʒʒ. alth. ʒij. fœnic. ʒj.

flor. chamom. melil. ā. mʒ. F. decoctio in lacte vaccino,
colaturæ ʒʒj. adde unguent. dialth. ol. laurin. ā. ʒʒ.

M. divid. in tres part. æqu. ac applicentur convenienter.

Musculi abdominis, qui ad excludendum fœtum suum
quoque addunt, si à paralyſi forſan inutiles redditi, emplastro
hocce sublevabuntur.

Rx. axung. castor. gumm. opop. sagap. terebinth. ā. ʒʒ.

euphorb. ir. flor. ā. ʒʒ. cera. q. f. F. l. a. emplastrum,
extend. super alutam. S. Fluß-Pflaster.

Ad confortantia etiam pertinent ex manuſductione

DD. Præſidis prax. clin. mss. de morb. mul. tūm oleosa aroma-
tica, de quibus jam diximus, uti ꝑ succin. alb. expertum
est, vid. Grüling. cent. 1. observ. 80. Borell. cent. 3. obs. 52. it. Ru-
land. cent. 3. obs. 66. ubi tamen doſis magna nimis poſita est,
vix imitanda, ol. Heraclin. idem cent. 3. obs. 42. Alii ſubſti-
tuunt, vel eidem addunt ꝑ cinam. quò etiam crocus, succi-
num, cinamomum, cassia lignea, diptamus & ſimilia pertinent;
tūm nervina, nervos enim roborantia robur expulſioni ad-
dunt, ceu Zzrina & ſpecif. cephalicum eo nomine, encomio
Langii miscell. curios. pag. 97. optimè se gerunt, & experien-
tiâ DD. Præſidis commodè cum allis commiſcentur, præ-
cipuè vero, quæ solaris nomine ex Ungariâ venit. Ab-
ſorbent enim non ſolū humores peregrinos acidos, ſed
& vigorant partes membraneas & nervoſas. Sic etiam ~,
eſſentia & pulvis ſecundin. preparata, pulvis item de vaſe umbi-
licali in hunc cenſum venit. Pulverem ægagropilarum
Zwelferus append. ad animadverſ. pag. 90. mirè extollit, exem-

placenta recenset Velschius Tr. de agagrop. p. 2. dec. 2. cur. 5. & 6. p. 61.
lachrymam cervi Schröderus Pharm. l. 5. p. 283. pro certo experimento habet.

Rosa hierichuntina in calicem vini coniecta poculum præbet ad partum difficilem magnatibus æstimatum, vix tamen expectatione alio, quam vini ipsius nomine saturatur.

Rx. ▽ cardiac. ℥ij. bened. serpilli Myns. ℥j.

ess. ad partum Mich. ℥j. croc. ℥j. sirup. adianth. Fernel. 3vj.

M. D. ad vitrum G. Treib Trancß auff 2. mahl.

Rx. Δ dominar. Myns. ℥ij. ~ secund. hum. elix. uterin. Croll. ā. 3i℥.

Ⓞ volat. succ. gr. x. sir. de succo mercurial. 3iij.

M. D. ad vitrum. G. Treibende mixtur, davon ein

Löffel voll auff einmahl zu nehmen.

Ad parientis *lipothymias*, si fortean urgeant, necessum quoque erit, ut epithema quoddam sit in promptu, quo nares, tempora, cordis regio, pulsus manuum &c. irrorentur, v. g.

Rx. ▽ damascen. lavend. ā. ℥j. epilept. Lang. cinam. ā. 3vj.

acet. lavend. 3ij. M. S. Anstreich-Wasser.

Colophonem addunt *pellentia*, siue sola, siue cum confortantibus mixta, quorum quædam etiam utroq; funguntur officio, siue per se id præstent siue per accedens.

Laudatissimus inter hæc est *borrax*, experienciâ omnium adeo practicorum & inprimis D. D. *Præsidis* quoq; celebratus, unde basin constituit ferè medicamentorum omnium partum promoventium hujus ordinis, ut etiam quidam sub *Θis uterini*, alii sub *lucine* nomine, vid. Lang. miscell. cur. p. 102. alii alio occultent.

Mirandum hinc est, quod Hoffmannus scribit paral. offic. c. 55. p. 533. pulverem ex borrace secretissimum olim habitum pro ægrè parientibus, sed nullum se bonum effectum vidisse, in quo meritò à practicis & experienciâ destituitur vir aliquin celeberrimus.

Alterum ex passim commendatis præcipuum, neque enim hîc vacat plura compilare, est *hepar anguille*, unâ cum

cum felle exsiccat. & ppt. quod tantoperè deprædicat
Helmontius, idque ducenties & amplius probatum, l. jus diuini-
vir. §. 46. p. 247. quo de & ejus agendi ratione videri meren-
tur, quæ commentatus est D. D. Præses Anno II. Ephem. obs. 127.
pag. 209.

Tacemus, quæ aliàs ex ἐμμηναγωγόν, præcipuè fortio-
rum classe v. g. sabinâ, dictamno, quo ob hanc causam olim
Lucina coronabatur, anther. lil. alb. &c. plurima apud scri-
ptores extant.

Rx. spec. diabornac. Myns. 3℔.

decoct. uterin. ex sabinâ, verben. artemis. 3iij.

fir. de artemis. 3℔. M. F. Haustus ℥. in fict.

℞. Schmerz-Wasser.

Rx. pulv. ad part. August. ʒij. hepat. anguill. rit. preparat. 3j.

eleosacch. cinam. gr. vj. M. F. pulv. ℞. Treib-Pulverlein.

Rx. specif. ad part. D. D. Præs. 3j. Detur singulis

3. 5. horis, tum confortandi, tum, si natura inclinet,
pellendi fine.

In subsidium prostant & pellentia ac emollientia, ape-
rientiaque externa alia, v. g. sternutatoria, unde Hippocrates
5. aph. 35. sternutationem pro bono habet signo in partu,
ubi ait: agrè parienti, oborta sternutatio bono est; & commendat
eadem l. 2. Epidem. s. 5. t. 43. exemplum hanc in rem elegans
videri potest apud Harvæum exercit. de partu pag. 343. Sicut
ergò, teste Plinio, à coitu sternutasse abortivum est, ita in
partu salutiferum, hinc haut abs re censemus fore, si in bo-
nam spem naturæ sternutatorio quodam subveneri-
mus. e. g.

Rx. rad. helleb. alb. piper. alb. cubeb. ā. ʒ℔.

flor. majoran. ror. mar. lil. convall. ā. p. ij.

sem. nigell. ʒj. ambr. gris. gr. vj. M. F. l. a. pulvis

irror. ol. citrig. v. D. ad pyxid. ℞. Nise-Pulver.

Vomitória urgente necessitate à nonnullis feliciter quodq;
surpata constat, & recordamur Nobiliss. atq; Experientiss.
D. D. Faschium PP. hujus Academiæ famigeratiss. Patronum ac
receptorem nostrum filialiter colendum præ aliis extulisse, pro-
priaque

priaque experiētiā comprobatum nobis commendasse
ſium vitæ. Obſervandæ tamen inprimis ſunt cautelæ, quas
B. Roſſinc. *Chim. in A. F. R. l. 5. ſ. 5. c. 13. & diſſert. chim. de ſio c. 21.*
optimè recenſet, cum, verbis D. D. *Præſidis*, vomitoria inter
illa etiam ſint, quibus Medicus famam lucrari vel perdere
potest. Directo ergo prius ab obſtetrice ad os uteri infantis
capite, & reliquis conſentientibus, ſi rectam fœtus obtineat
figuram, & ante fores expectet excluſionem, exhiberi poteſt
v. g. ſequens.

Rx. *ſvit. g. ij. aq. lil. alb. ſabin. ā. ʒj. ſirup. artemiſ. ʒiij.*

M. S. Brechträncklein.

EXTERNE quoque adhibere medicamenta moris eſt, ut
fomenta, linimenta, ſuffitus, ligaturas & alia v. g.

Rx. *myrrh. caſtor. anthophyll. ā. ʒj. caſſ. lign.*
viſci ſalic. raſur. lign. aloës ā. ʒj.

M. F. pulvis groſſus S. Nâcherpulver.

Pertinet huc ſuffimigium croci, vid. *Lauremb. app. plant. l. 1. c. 6.*
p. 45. item priorum pilorum. vid. Bodeus à Stapel. in Theo-
phraſt. p. 498. baccarum Juniperi, lichenum equorum, ungulæ
aſini, è ſimo bovis maris, adipis ex Hyenæ lumbis &c. Atta-
men ſuffitu non niſi urgente neceſſitate (ne obviuſ partuſ
ſuffocetur, quod eveniſſe quibuſdam noſ ipſi novimus) uta-
riſ, monet Ludov. Bonaciuſ de fœt. form. cap. 8. p. 307.

Uſuſ ſi videatur poſtulare, venter pudendaque illiniri hoc
unguento poſſunt.

Rx. *ungu. aregon. ʒiſſ. balſ. uterin. Schröd. ʒj. pingu. viper. ʒj.*
extract. ſabin. ʒiij. ol. chamom. & cera q. ſ.

F. l. a. unguentum. S. Treibende Mutter-Salbe.

Peſſuſ ſuo etiam non carebit effectu.

Rx. *ſucci inſpiſſ. artemiſ. ʒj. liquidambr. pulv. ſabin. ā. ʒj.*
cinam. myrrh. ſuccin. ā. ʒj. ol. chamom. q. ſ.

F. l. a. peſſuſ, involv. panno ſericeo cum filo.

Inter ligaturas corium humanum, cervinum, & alia adhiberi
ſolent, magiſ tamen, ex ſententiâ D. D. *Præſidis*, id præſtan
manifeſtâ vi, quod compreſſionem abdominiſ juvant
quàm occultâ.

Quæ

Quæstio hîc oriri posset, an *amuletis* quoque hoc in casu utendum? respondemus cum *Mich. Döring. de medicina & medicis sect. 3. cap. 7.* amuleta in universum damnanda non esse, & locum hîc ipsis quoque concedi posse, dummodo absit superstitio characterum, vocum & figurarum, quæ *Heurnius lib. 3. prax. general. cap. 28.* appellat noctuas quasdam Diaboli ad aucupia animarum humanarum natas. Nam cum à substantiæ quâdam proprietate, vel (ut aliis loqui libet) vi magneticâ pleraque operentur, salutarem omninò rerum istiusmodi usum fuisse, non rarò ab autoribus fide dignis compertum est. Sic decantatissimus est *lapis aetites*, qui femori alligatus partum promovet, sed brachio, eundem retinet, à partu autem statim removendus est, ne eveniat, quod apud *Valleriolam l. 1. obs. 10.* Valentia Allobrogum Ponsoni Joberti conjugî, cui cum aetiten cruri alligatum à partu statim non detraxerant, post paucas horas utero foràs prolapso mortem attulit. Negat tamen hanc vim, præter *Gesnerum & alios*, *Primirofius l. 4. de vulg. error. cap. 57. p. 556. & de morb. mulier.* Videantur hanc in rem plura apud *Rauschium l. de lap. aetit. c. 5. p. 41. seq.* Adhiberi potest, non tamen soli huic æquè fidendum est.

Cor gallinae nigrae exemptum sericoque filo transfixum ac sinistrae coxæ alligatum adhuc palpitans, illustrem foeminam, cum omnia ad partum facilitandum frustra essent adhibita, bonâ fide affirmat parturientem mirificè & illicò juvisse *Goclenius in synarth. magnet. p. 111. vid. Camer. histor. memor. p. 1. cent. 4. p. 226.*

Oculum leporis mense Martio capti vertici impositum partum difficile expedire, scribit *Hartmannus prax. chim. idque confirmat D. D. Major. in trib. invent. medic. invent. 3.*

Partu sic feliciter emoto, restat de secundinis simus solliciti, quas, si diutius restitent, & opus id videatur, expellere conabimur tum jam dictis, imprimis *testibus equi preparatis*, quos *Gesnerus, Fonseca & Heerius* tantoperè dilaudent, tum his pilulis:

R. extr. sabin. aristol. rot. ā. ʒʒ. fecul. bryon. ʒi.
pulv. secund. hum. ʒʒ. cum s. q. sirup. de artemis.

F. l. a. pil. pro duabus dosibus. S. Treibende Pillen
zur Nachgeburt.

Ad hunc scopum commendatur etiam vapor lixivii ex scor-
riis reguli ʒii parati, inque uterum per infundibulum immissi, &
jam memorata. Ad dolores post partum sumi possunt, mar-
melada carminativa Mynsichti, rad. Zedoar. vel galanga, vel utrius-
que anaticæ partes. Omnium instar sunt essentia carminativa
& elixir. uterinum D. D. Presidis; externè verò balsamum puerpe-
rarum ex ʒo Zobeli, Tartarolog. mss. p. 2. c. 21. cum ol. carminat.
Myns. arcanum est. Ad movenda lochia, præter hæc noduli D. D.
Presidi usuales ex melissâ, flor. anthos, rhabarb. croco, anthophyll.
Zedoar. galang. adhibentur quàm commodissimè.

Fœtus quando mortuus est, atque adeo difficultas parien-
di major, quamprimùm ut expellatur annitendum, ne, si pu-
trefcat, matri immania importet symptomata, mortem non-
nunquam post se trahentia, quemadmodum observationes
apud autores passim testantur. Rarum enim est, quod legi-
tur quibusdam per plures annos remansisse, & vel petrifica-
tum sepulchrum in utero invenisse, vel naturæ provido ro-
bore tandem demum secessisse, quale exemplum apud Lang.
l. 2. epist. 39. extat memorabile.

Neque verò differt quoad pharmaciam curatio, sed ea-
dem, quæ abundè commendavimus, locum habent omnia,
& quidem paulò fortiora. Sic & supra memoratus pulvis ce-
phalicus à D. D. Illmero, obs. 49. Ephem. Germ. ann. 1. Lapis bezoar
ab Hildano in epist. ad Döring. pag. 905. licet alio respectu com-
mendatur, præstat enim tunc putredini resistere ac cor com-
munire, unde balsamica alia tùm in hoc casu, tùm in retentis
secundinis & lochiis ex usu sunt.

R. diptamn. alb. cinam. testic. eq. bornceis ā. ʒʒ.

castor. myrrh. succin. ā. ʒʒ. M. F. pulvis divid. in tres
part. æqual. S. Pulver die todte Frucht abzutreiben.

Tacemus Zacuti Lusitani remedium pro extrahendo fœ-
tu mortuo secretum & facile ex suffimigio uvarum putridarum
pessum Fontani ex rad. juglandis & alia Pharmaciam verò nil effi-
ciente

ciente, ad chirurgiam ut confugiamus necessum erit, & ferro tentandum, quod aliis non licet exequi.

Ἐξάρεσις hæc seu ἐμβρυολογία duplex est, fit enim vel manu vel instrumentis. Sic solâ manuum solertiâ & industriâ, sine chirurgicis auxiliis instrumentisve, munitum se fœtum mortuum extraxisse gloriatur Carol. Stephan. l. 3. de dissect. corp. hum. c. 2. & alii; manum scil. oleo delibutam sensim in uterum immittunt, & fœtum ipsâ apprehendentes ipsum leniter extrahunt. Hoc pacto sæpè obstetrices accuratiores commodè liberant puerperas.

Alter verò modus fit per *uncum*, quæ operatio uti antiquissima est, ita in Rebus publicis benè constitutis seu chirurgis expertioribus, ceu id tum alibi, tum ante aliquot annos in illustrissimâ quâdam aulâ factum meminit D. D. Præses, seu potius Medicis, uti Amstelodami hodiè D. D. Ruyschius id munus feliciter gerit, committitur.

Antiquissimam diximus, quippe non solùm manulem jam delibatam commendat *divinus senex l. de super fœt. c. 4.* sed etiam ὄνυχον *unguem*, non digiti, sed instrumentum commendat expressè. Plura de hoc ipso, tum de positu, tum de cautelis quoq; dici possent, sed instar omnium sint, quæ Medicorum Cicerol 7. c. 29. uberrimè edocuit. Nos ex communicatione D. D. Præsidis laudamus præcipuè & unicè *Tractatum de extractione fœtus mortui per uncum Nicolai Fontani*, ubi & plurima tractat, quæ in genere huc faciunt, partus difficilis remedia, & modum extractionis verum tradit, & autores quamplurimos citat, qui de hac ipsa ἐνχειρήσει scripserunt, quibus addi possunt Hippocr. l. de exsect. fœt. & quæ Zacutus Lusitanus, Stephanus, Bauhinus & Scipio Mercurius p. 447. & 452. & alii consignarunt.

Requiritur verò, ut D. D. Præses nos docuit, præter vires ægræ ipsius, & cordatum artificis animum, i. peritia anatomica, sitûs fœtus uteri, ejusque vasorum, tum ossium in matre & præcipuè fœtu. 2. Ne uterus lædatur, hinc 3. ut omnes ictus unci manu excipiantur. 4. index & medius digitus sinistræ manus potissimum agant. 5. ἡσυχῇ ὃ τὸ ποιεῖν, μὴ

de Bilw, *sensim id faciendum est, non violenter, ne uterus la-*
tur. 6. ut secundinæ simul prodeant, quo casu ex *cherefolio*
medicamina superioribus addimus.

Instrumenta quod attinet, uncus à *Sculeto* descriptus
minus tutus est, unde etiam *B. Rolfincius*, & eodem doctore
D. D. Preses illum non admittunt, meliora sunt, quæ *Welschius*
in Scip. Mercur. & Illmerus l. c. describit, commodissima verò
sunt & nobilissima *Rolfinciana*, ad omnes casus aptissima,
amicè ab eodem communicata cum intimioris admissionis
auditoribus. Neque tamen attinet h. l. longius differere,
quo casu vel extractio, vel per partes excisio, & quomodo
perficienda sit, cum hæc peculiarem exposcant tractatio-
nem.

Altera chirurgica operatio huc faciens est *partus cesareus*,
ubi exciso utero fœtus in lucem trahitur, quicquid etiam cir-
ca nomen hoc moveant nonnulli. Crudele remedium est,
quandoq; tamen usu efflagitante salutare.

Duplex dici potest actio hæc, vel *vivâ* matre instituta,
vel eâdem *mortuâ*. Posterior nihil habet dubii, impunè enim
fecare licet mortuum cadaver, ut vivus profiliat, & eruatur
ex angustis suis fœtus. Et hæc ratione (licet vulgò absque
fundamento, transcribendo alii ab aliis, quidam confun-
dant, quæ diversa esse certum est) teste *Solino c. 4. p. 18. n. 85.*
Scipio Africanus prior, defunctâ matre quod excisus utero in
diem venerat, primus Romanorum Cæsar dictus est. Quod
verò de *Julio Cæsare primo Imperatore* id quoq; scribunt
quamplurimi, decepti nomine Cæsaris fecere, ipsum verò
hoc modo ex utero casum falsissimum est. Mature autem id
fieri oportet, vix enim fieri potest, ut ablato ambiente calore
corporis materni, diu sine noxâ persistere possit incolumis
fœtus. Hinc etiam cautum est *lege Regiâ dig. l. 2. t. 8. de mort.*
infer. & sepult. adif. prægnantem mortuam non nisi infante
prius exciso sepeliendam.

Altera verò, quæ *vivente* matre instituitur, à *Rouffeto* ejus-
que commentatore *Baubino*, & hinc aliis pluribus explana-
ta est, non sine mirandis exemplis, imò inter hos *Scipio*
Mer-

Mercurius lib. obstetric. p. 455. testatur hanc operationem in Galliâ tam esse notam ac communem, quàm in vehementibus capitis doloribus venæsectio in Italiâ.

Nos brevitatis studio pluribus ea ex citatis autoribus, *Pieno* item aliisque delibare superfedemus. Dictu facilis est, factu difficilis, terroris plena sectio. Non impossibilis est, (quis enim obloqui velit experientiæ?) sed uti monstrant in Medicinâ etiam hoc in casu, ita nisi extrema urgeant, (verba sunt *D.D. Presidis l.c.*) & jussus, vel aliâ prægnanti de causâ motus Medicus non aggrediatur eandem, inde enim convulsiones & mors faciliè oriuntur. Quæcunque verò successerint præter spem mala, uti fieri solet, non tam fato quàm Medico tribui hinc solent.

Restat nunc, ut de **DIÆTA** puerperæ post partum prospiciamus. In **VITALI**, **AER** sit paulò calidior, & frigidus omnis vitetur, quantum enim, vel ad uterum incautiùs tunc admissus, vel totum etiam corpus, ambitu suo alteret puerperas, vix dici potest. Hinc enim sanguis quasi coagulatur, in motu perstat, grumescit, & dolores, tormina, anxietates, lipothymia, & febres sæpenumero maligniores promptè sequi consuevère. Calido verò omnia benè habent, disponitur ad lenem sudorem corpus, & perspiratione hac liberâ præservatur corpus à purpurâ, & aliis puerperarum affectibus non contemnendis.

In **NATURALI CIBUS** quoque conformis sit intentioni, scilicet, ut *lochias. n. fluant*, in quo salus puerperarum potissimum consistit. Acidi cibi omnes exulent, crudi itidem & flatulenti, fructus horarii omnes, pyra, pomaque, exceptis *Borsdorffianis*, quæ concedi possunt cocta. E piscibus trutta, lucii juniores, cobites barbatulæ conveniunt. Nocent, anserum, anatum & similium humidiorum carnes; cochleæ, ostreae, nimis pingua, falsa, frixa absint, lactucæ item, sinapi, cucumeres, cappares, lacticia. Laudandi verò in cibum veniant pulli gallinacei, domestici & Indici, perdices, attagen, alauda & turdus, leporum juniorum & capreolorum carnes, vitulinæ item, agninæ & bovillæ juniores.

niores. Juscula gallinacea & avenacea cum passulis minoribus profunt, nec brassica cauliflora & caulorapum cum mace leniter cocta abesse jubentur.

Novit aliquot illustres personas *D. D. Præses*, quæ jure caponum tempore hoc, seu primis maximè diebus, contentæ esse solent cum fructu. Vinum puerperis, nisi adsuētis & tenuius, non convenit. Notavit in analectis suis aliquot exempla *D. D. Præses* febrium acutarum & lethalium, solius vini abusu ab incautis concitatarum.

IN ANIMALI QUIES ex usu est. Malè faciunt, quæ extra oleas, seu lectulum vagantur, nec naturæ litant debitâ quiete. Per novendium vulgò detineri solent magis, neq̃ id sine causâ in lecto.

EXCRETA & RETENTA, præsertim alvi, quoniam ob assumendum cibum boni nutrimenti paucique excrementi pauca erunt, suo tempore moveantur, sique, uti ordinariè ferè accidit, ob compressionem intestini recti prægressam, remorentur feces, infusis lenitivis, ad uteri purgationem simul respicientibus, blandè moveantur.

ANIMI PATHEMATA sint etiam proportionata; *im* cum humores movendo facilè febres aliave mala causetur, vitetur, ideò adstantes talia objecta, quæ puerperæ iram proritant, amovere noscent, & potius jucundo sermone jocosâque narratione spiritus puerperæ reficient.

Tristitia quoque ac MOEROR omni tempore exulent, ista enim si foveantur, indies vires sumendo, accrescunt tandem ad melancholiam, puerperis non adeò insuetam. *Augustinus i. confess.* ait: ut memoria quasi venter est animi, ita lætitia atque tristitia quasi cibus dulcis & amarus, ille autem præferendus.

Soli DEO Gloria.

Exus foeminei morbis succurrere tentas,
dum cathedram scandis summos petitu-
rus honores.

Gratulor his ausis, feliciter omnia cedant.

gratulabundus deprop.

RUD. WILHELMUS Krauß/
Phil. & Med. D. Prof. Publ.

Spes uteri gaudens educi in luminis auras
Sterq̃ quaterq̃ fores pulsat, Partunda vocatur,
adstat anus solers, venienti basia figit,
& comitem gratum reddit propago dolorem.
Ast si non patulas offendat pufio valvas,
& socio stipante carens surda ostia frustra
arietet, vis emoritur, non una manet mors.
Te ductore suis redduntur singula; foetus,
natura & mater grates obstricta rependit.

*Clarissimo Dn. Doctorando de novis honoribus
ex merito collatis gratulor animitus*

PRÆSES.

D*ifficilis partus* faciles jam donat honores,
quos *Tibi felices comprecor, & patrie!*

*Cl. Dno Doctorando, Amico suo honoratissimo,
properante calamo gratulab. pos.*

AUGUSTINUS HENRICUS FASCHIUS, D.
Prof. Publ. Archiater Ducalis Saxonicus.

Post longas hiemis noctes jam protinus infit
Altipotens anno nectere sarta novo.
Sic, & post multum repetitos arte medendi
Nixus, laureolam nectit Apollo tibi.
Nectit, & imponit capiti, quod sospite partu
Tàm pulchrum foetum prodidit ingenii.

Hoc

Hoc fertum viridis lauri florescat ad instar ,
Atque suo fructu turgat usque precor.

*Paucis hisce Nobilissimo atq; Experientissimo Domino
LONERO , suo olim à teneris obsequentissimo , ac
summè industrio discipulo, jam verò Amico sincero,
de supremo in MEDICINA obtinendo gradu ex ani-
mo gratulatur*

M. FRIDERICUS Müller / Mellingenſis
& Taubachensis Ecclesiæ Pastor & Adj.

Geburthen welche schwer und sonst gefährlich sein /
Hat Er in dieser Schrift / geehrter Freund / beschrieben.
Was schwer genennet wird / das geht Ihm leichtlich ein /
Weil Er Apollens Kunst sehr rühmlich hat getrieben.
Er fahre ferner fort / so wird für solchem Fleiß
Ihm die gelehrte Welt sich danckbarlich verpflichten.
Was an sich selber schwer und fodert Müh und Schweiß /
Wird Er ins künftige mit leichter Müh verrichten.

Dem Herrn Doctoranden / seinem hochgeehrten
Gönner und sehr werthgeschätzten Freunde /
schrieb dieses / in Eil

M. J. G. Scheitz / von Weimar.

